

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 17.11.2016
Yayın Kabul Tarihi: 02.08.2017

Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının Öğretiminde Fıkraların Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi

The Effect of Using Jokes in the Teaching of History Subjects in Social Studies Lesson on Academic Achievement

Yrd. Doç. Dr Salih ÖZKAN *
Sefakat GEVENÇ **

Öz:

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde fıkra kullanmanın öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ön-test, son-test, kontrol ve deney gruplu deneysel bir çalışma yapılmıştır. Ünite olarak “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi seçilmiştir. Araştırmadan önce verileri toplamak amacıyla bir başarı testi geliştirilmiştir. Bu başarı testi uzman kişilerin görüşleri alınarak, ünitenin tüm kazanımlarını karşılayacak şekilde araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan bu test deney ve kontrol grubuna hem araştırma öncesinde hem de araştırmacının bitiminde uygulanmıştır. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı Ağrı ili Tutak ilçesi Gazi Ortaokulu’nda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri arasından tesadüfen seçilen iki gruba bizzat araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu grubun bir tanesi deney grubu bir tanesi de kontrol grubu olarak atanmıştır. Araştırma öncesinde hazırlanan başarı testi ön-test olarak iki gruba da uygulanmış, iki grubun da başarı düzeyinin birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ardından deney grubuna ilgili üniteye kazanımlar fıkralarla desteklenerek verilmeye çalışılmıştır. Kontrol grubunda ise geleneksel yöntemler kullanılarak bir öğretim yapılmıştır. Araştırmanın bitiminde ise iki gruba da aynı başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın alt problemleri SPSS programına göre analiz edilmiş, yorumlarda ise t testinden faydalanılmıştır. Araştırmanın sonu-

* Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi, salihozkan66@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8701-6608>

** Öğretmen, salihozkan66@hotmail.com

cunda ise fıkra kullanılarak yapılan sosyal bilgiler öğretiminde deney grubunun başarı düzeyinin, geleneksel yöntemle öğretim yapılan kontrol grubundan daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretim programı, akademik başarı, fıkra, fıkra kullanımı

Abstract:

At this study, it was studied to determine the effects of using joke on academic success of students in social sciences education. For this purpose, an experimental study was applied with pretest, final test, control and experimental groups. "Journey on Turkish History" was selected as the unit. Before the survey in order to collect data, an achievement test was developed. This achievement test, based on the opinions of experts, was prepared to meet all the acquisitions of the unit by the researcher. This achievement test was applied to control group and experimental group both before the study and at the end of the study. The survey was applied with two seventh grade student groups of Gazi secondary School who were selected randomly in Tutak district of Ağrı province by researcher personally in 2012-2013 academic year. One of this groups was assigned as control group and the other group was assigned as experimental group. The achievement test which was developed before the survey was applied to both groups and it was concluded that success of the two groups was close. Afterwards, the acquisitions of the relevant unit were tried to be given with the supports of jokes to the experimental group. Control group was educated with conventional methods. At the end of the survey, the same achievement test was applied to both groups. While sub-problems of the survey were analyzed according to SPSS program, t-test was utilized for the comments. At the end of the study, it was concluded that the success level of experimental group whose social sciences education was achieved with the use of jokes is higher than the success level of control group educated with traditional methods.

Keywords: social sciences, social sciences curriculum, academic achievement, joke, joke use

Giriş

Ortaokullardaki sosyal bilgiler dersi çocuğun içinde bulunduğu sosyal yaşamla çok yakından ilgilidir. Bu nedenle çocuk özellikle içinde bulunduğu toplumsal yaşamı, bu derste, geçmiş, bugünü ve geleceği ile yakından tanıyacaktır. Bu derste toplumun ideallerini, çocuğa kazandıran bir ders olarak görmek gerekir. Bu derste çocuk, toplumsal sorunlarla karşı karşıya getirilir ve kendisinin toplumsal yaşamla kaynaşması sağlanır. Böylece sosyal bilgiler dersi çocuğun toplumsal kişiliğini oluşturulmasında önemli bir işlevi yerine getirmiş olur (Sözer, 1998: 15).

Sosyal bilgiler ilköğretim kademesinde; genç dimağların sağlıklı bir zihne sahip, toplumsal hayatla bütünleşmesini sağlayan, iyi ve mantıklı karar alabilen, sorumluluk sahibi bir vatandaş olarak davranabilme becerisini gösteren bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Kaymakçı ve Er, 2014:425-426).

Buradan hareketle sosyal bilgiler dersinin amaçlarını yerine getirebilmek, bu dersin etkililiğini artırıp öğrencilerde istenen davranış değişikliğini oluşturarak gerekli olan bilgi, beceri ve yeteneklerin öğrencilere kazandırılması için geleneksel öğretim yaklaşımlarından sıyrılmak gerekmektedir. Son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmalar derslerde istenilen başarıya ulaşmada farklı yöntem ve tekniklerin etkili olduğunu göstermektedir.

2004 Sosyal Bilgiler programı incelendiğinde, öğrenci merkezli bir anlayışın yansıtıldığı, öğrencilerin konuları sadece kitaptaki şekli ile ve öğretmenin anlatımları ile değil, aynı zamanda farklı kaynaklardan ve yollardan öğrenmelerine imkan tanındığı, öğrencilerin öğrenmesinde ve bilgi yapılandırılmasında etkinliklere ağırlık verildiği ve sadece ürüne yani öğrencilerin davranışlarına değil, öğrencilerin nasıl öğrendiklerine ve süreç içindeki gelişimlerine de önem verildiği görülmektedir (Özdemir, 2014: 43).

Sosyal bilgiler, okulu gerçek bir topluluk, çocuğu ise bu topluluğun yaşayan bir parçası olarak algılayarak, onun yaşamında karşılaştığı, karşılaşacağı sorunları belirlemek ve çözümünü göstermek amacını taşır. Bu amaca ulaşılmasında, öğretimin salt sosyal bilim alanlarından seçilen bilgi ve deneyimlerle gerçekleştirilmesi öğrenciler açısından sıkıcı olabilmektedir. Çünkü, öğrencilerin çoğunun, madde madde sıralanmış bu faydalı bilgileri ya ezberledikleri ya da okuyor gibi yaparak atlama (üstünkörü geçme) eğiliminde oldukları bilinmektedir. Kaldı ki sosyal bilgiler, bilginin tek bir disiplin alanına hapsedilemeyecek kadar çoğul yapıda olduğunu göstermeyi amaçlayan bir derstir. Yani sosyal bilgiler açısından bilgi gerçek yaşamda böylesine parçalanmış, disipline edilmiş değildir, bütündür, onu bizler çeşitli nedenlerden dolayı disipline ederiz. Bu bağlamda, sosyal bilgilerin içeriğinin ve öğrenme-öğretme yaşantılarının hayatı bütünsel olarak ele alması gerekir. Böylelikle çocukların gelişimsel özelliklerinden de kaynaklı olarak toplu algılarına uygun bir planlama ve öğrenme imkanı sağlanmış olur. İşte burada devreye çocukların okurken ya da dinlerken keyif alabilecekleri edebiyat ürünlerinin girmesi gerektiği söylenebilir (Şimşek, 2014:391).

Jarolimek (1990), edebiyat ve edebi ürünlerin insan deneyimlerinin etkili bir boyutunu bildirdikleri için sosyal bilgiler eğitiminde en önemli rol oynadığını söylemiştir. Ona göre “Edebiyat çalışmalarında bu, gerçek başarıların konu alınmasıyla oluşan parlak portreler, genç okuyucuların tahayyüllerinde heyecan yaratırlar ve bu konuda çalışmak, onların kimliklenme hislerinin gelişimine yardım eder.” Gerçekten de düşünüldüğünde insanı her yönüyle ele alma şansı olan edebi ürünlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilere kendilerini ve yaşamı tanımlarına yardımcı olacağı söylenebilir (Şimşek, 2014:391).

Bu araştırmada da sosyal bilgiler dersinin verimliliğini artırmak için halk kültürümüzde, yazılı ve sözlü edebiyatımızda çok önemli bir yeri olan fıkraların sosyal bilgiler eğitimine nasıl etki ettiği araştırılacaktır.

Fıkra Nedir?

Dilimize Arapçadan geçmiş olan “fıkra” sözcüğü değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Dilimize başka dillerden geçmiş olan pek çok yabancı menşeli kelime gibi fıkra kelimesi de zamanla çeşitli kavramları ifade etmekte kullanılmıştır (Yıldırım, 1999:1). Sözlüklerde fıkra, “anlatılan nükteli hikaye, gazetelerde gündelik konulara kısaca dokunup geçen yazı, kanun maddelerinin bölümlerinden her biri, herhangi bir yazıdaki paragraf” olarak tanımlanır (Hocaoğlu, 1978:1).

Sözlü edebiyat türleri arasında ise fıkra kendine özgü kompozisyonu ile ötekilerden ayrılır. Anlatım sırasında kelimelerin seçimi, tasvir biçimi, diyalog çatısı, konu seçimi ve hedef belirlemesi, ona küçük hacimli kompozisyonu içinde bu farklılığı kazandırır. Fıkra bu özellikleri ile sözlü anlatım, konuşma ve sohbet durumlarında değil; aynı zamanda yazılı anlatım türleri arasında da kendine yer açan ve bu alanda kullanımının gerekliliğini kabul ettiren bir kompozisyon yeterliliğine sahiptir (Yıldırım, 1998:221).

Bu çalışmada kullanılan formu itibariyle ise fıkra; “gazete ya da dergilerin belirli sütunlarında genel bir başlık altında, günlük herhangi bir olayı bir görüş ve düşünceye bağlayarak yorumlayan ciddi ya da eğlenceli kısa yazıdır” şeklinde tanımlanabilir (Kudret, 1980:378).

Türk Fıkralarının Konuları

Türk fıkraları, işledikleri konular itibariyle incelendiğinde, yaşanmış veya yaşanması mümkün Türk hayat sahnelerini yansıttığı görülür. Bu sahnelerde, insan-insan, insan-toplum ilişkileri ve bu ilişkilerin yarattığı durumlar sergilenir. Fıkra içinde yer alan tipler, bu ilişkilerde, olumlu ve olumsuz durumları belirlemede kullanılan araçlardır (Yıldırım, 1998:222). Dursun Yıldırım fıkraları konuları teşkil eden vakaların ana karakterlerinden hareketle üç grup altında toplamaktadır (Yıldırım, 1999:6);

1. İnanç ve itikatlarla dini adet ve merasimler, dini yasaklar, hurafe ve din adamlarıyla ilgili olanlar.
2. İdareci tabakayla halk arasında geçen olaylar.
3. Aile, hukuk, terbiye, yardımlaşma, eğitim ve benzeri konularla ilgili olan hayat hadiseleri.

Toplum fıkralarla özelliklerini dile getirir. Diğer bir deyimle kendi diliyle kendisini anlatır. Herhangi bir toplumun ekonomik, sosyal, kültürel durumu, inançları, beceri, tutum ve davranışları üzerinde fıkralar yolu ile bilgi edinilebilir. Gerçek

şu ki, fıkralar kısadır, fakat çok şey anlatırlar. Bu sebeple fıkralara bir toplumun aynası, daha doğrusu usta bir sanatkar elinden çıkmış kusursuz bir tablosu olarak bakılabilir (Hocaoğlu, 1978:1).

Ömer Lütfü Hocaoğlu ise milletimize ait fıkraları üç grup altında toplamaktadır (Hocaoğlu, 1978:2);

1. Kişilerle ilgili fıkralar (Nasreddin Hoca, Bekri Mustafa, İncili Çavuş).
2. Tarikat ve belirli zümrelerle ilgili fıkralar (Bektaşî Fıkraları).
3. Bölge fıkraları

Pertev Naili Boratav ise şöyle bir sınıflandırma yapmaktadır (Boratav, 1969:93);

I. Kişileri belli halk tipleri olan fıkralar. Bu tipler,

a- Ünlü adlar taşıyan ve gerçekten tarihe mal olmuş sayılan kişilerdir; Bekri Mustafa, İncili Çavuş gibi.

b- Özel adlarla anılmayıp bir toplum zümresini teşkil eden kişilerdir; Bektaşî, Tahtacı, Yörük gibi.

II. Belli bir topluluk tip, ünlü bir kişi söz konusu olmaksızın, ortadan insanların, güldürücü maceralarını konu edinen fıkralar; karı-koca, çocuklarla ana-baba, uşak-efendi, asker-subay vb. hikâyeler gibi. Şaşırtıcılığı ve eğlendiriciliği sadece açık saçık olmaktan gelen fıkralar da bu bölüme girer.

Türk Fıkralarının Tasnif Meselesi

Halk fıkraları, bir söz sanatı, yazıya geçmediği için zamanla “söyleyenler” unutulmuş, “söylenenler” kalmış; kalanlar da unutulmaya yüz tutmuştur. Bununla beraber, kuşaktan kuşağa geçerek ağızdan ağıza değişerek bize kadar gelenler de az değildir (Güney, 1971:140). Türk fıkraları Türk halk edebiyatında hem sözlü gelenekte hem de yazılı olarak zengin bir hazine tutarındadırlar; ama gereğince derlenmiş, sınıflanmış, incelenmiş ve sınıflanmış sayılamaz (Boratav, 1969: 92).

Türk fıkralarının toplanması, bir araya getirilip yazıya alınması konusunda ilk koleksiyonlar XVI. yüzyıla aittir. Bu tarihten sonra kütüphanelerimizde, fıkraları bir araya getiren ve ‘Letaifname’ adı verilen yazma mecmualarının sayısında artış gözlenir. Öyle anlaşılıyor ki XVI. yüzyıldan itibaren bu türün ürünlerine karşı toplum hayatımızda ilgi artmıştır. Türk hayatında matbaanın etkin bir rol oynamaya başladığı XIX. yüzyıl içinde, fıkraların toplanıp yayımlanması geniş okuyucu kitlesine ulaştırılması faaliyetine hız verilmiştir (Yıldırım, 1998:229).

Bu anlamda ilk çalışmanın Faik Reşad tarafından yapıldığını görüyoruz. Reşad belli ölçülerden hareketle ilk büyük fıkra külliyyatını yayınlamıştır. Bazen öze, bazen de konuya ve mekana bakarak karışık ve oldukça uzun bir tasnif yapmıştır. Faik Reşad’ın bu tasnif, fıkralar hakkında yapılmış ilk çalışma olması sebebiyle önemlidir. Hacim ve mahiyet itibariyle kendisinden önce ve sonra henüz o çapta

bir eserin olmaması, eksikliklerine rağmen, yaptığı hizmetin ehemmiyetini gösterir (Yıldırım, 1999: 18-19).

Pertev Naili Boratav ise fıkralarımızın tasnifinde Lamii Çelebi'nin yazmış olduğu Lata'if adlı esere dikkat çekmektedir. Esere göre fıkralar şöyle tasnif edilmiştir (Boratav, 2011:348);

1. Çocuklar üzerine hikâyeler,
2. Deliler üzerine hikâyeler,
3. Çeşitli başka insanlar üzerine hikâyeler,
4. Karı-koca üzerine hikâyeler,
5. Hayvan masalları,
6. Cansız şeyler üzerine hikâyeler.

Türk Fıkralarında Tipler

Türk milletinin gerek yaşadığı coğrafya içinde ve gerekse dünya milletleri arasında ün yapan, pek çok fıkra tipinin mevcut olduğu zengin bir fıkra külliyyatı vardır (Yıldırım, 1999: 21).

-Her biri bir halk felsefesi olan Nasreddin Hoca fıkraları...

-Dar görüşlere karşı, hoşgörülülüğü cennet kapılarını açan Bektaşî fıkraları...

-Saray ve konakların sakalına tarak uyduran İncili Çavuş fıkraları...

-Kaleme gelmez, açık saçık Oflu hoca fıkraları...

-Bir bölge halkının yaşantılarını kendi ağızlarıyla taklit eden Temel Kaptan fıkraları...

-Halkın halktan kopanlara karşı alaycı tutumunu yansıtan fıkralar (Güney, 1971:140)...

Kahramanları halkın çoğunluğunca benimsenmiş, hikayeleri önce sözlü gelenekte oluşmuş ve gelişmiş, sonradan kitaplara da geçmiş, ama yine de halk içinde sözlü anlatma yoluyla yayılmalarını sürdürmüşlerdir (Boratav, 1969: 93). İşte bütün bunların ortak bir dayanağı vardır; bir gerçeği alışılmadık biçimde anlatarak güldürmek (Güney, 1971:140-141).

Halk fıkralarımızda öne çıkmış belli başlı tipleri şöyle özetleyebiliriz;

Nasreddin Hoca: Halkımızın bir Nasreddin Hocası vardır. Tüm dünya halkları tanır kendisini. Taa 13. yüzyıldan bu yana süregelen bir geleneğin yaratıcısı ve kahramanı. Halkla özdeşleşmiş, halkın simgesi haline gelmiş bir bilge kişi. Yedi yüz yıllık bir dönemde dilden dile gönülden gönüle uzanıp gelmiştir. Türk halkı onun kişiliğinde kendini bulmuş, onu her dönemde kendine sözcü seçmiştir. Duy-

gu ve düşüncelerine aracı yapmış onu, üzüntüsüne, sevincine, yergisine, gülmesine ortak etmiştir. (Bayrak. 2001:2).

Türk toplumunun dünyanın hemen her köşesinde bilinen bir fıkra tipi olan Nasreddin Hoca'nın, doğumu, yaşadığı yer ve ölüm tarihi hakkında değişik görüşler olmakla beraber, iki görüş ağırlık kazanmaktadır. Kesin olmamakla birlikte Hoca, anlatılan fıkralara dayanarak ortaya atılan bu iki görüşten birisine göre Selçuklular döneminde, diğerine göre ise Osmanlılar döneminde yaşamıştır. Yaygın kanaat ise, Nasreddin Hoca'nın 13. Yüzyılda yaşadığıdır. Bu yaygın görüşe göre 1208 yılında Sivrihisar'da doğmuş, Akşehir'de yaşamış ve burada ölmüştür. Doğum ve ölüm tarihlerinde bir şüphe bulunmakla birlikte, kaynaklar onun 13. Yüzyılda yaşadığı fikrinde birleşmektedir (Bayrak, 2001:105).

Bektaşî: Halk edebiyatının din ve inanç üzerine kurulan fıkra ve hikaye geleneğinin en yaygın kahramanı "Bektaşî"dir. Bu tip fıkralar Bektaşî tipine bağlı olarak anlatılan fıkralardır (Yıldırım, 1999: 29). Bektaşî, Bektaşîlik kültürüne yaslanarak oluşmuş bir tiptir, ancak sadece kendi kültür ortamıyla sınırlandırılmış bir tip değildir. Bektaşîlik dairesi dışında da Bektaşî fıkralarını anlatan ve dinlemekten zevk alan onlarca insan vardır. Başka bir ifadeyle söylersek Bektaşî tipi ve fıkraları Bektaşîliğe mensup kişilerin dışında da sevilen ve rağbet gösterilen bir konumdadır, çünkü fıkralardaki Bektaşî, Türk insanının sorguladığı ve sormak istediği hususları dile getirmektedir (Şahin, 2010:257). Anadolu Türklüğünün kendi iç dinamikleri bağlamında oluşturduğu bir tip olan "Bektaşî" fıkra tipi, tarihimizin farklı dönemlerinden bugüne dek geçerliliğini korumayı başaran sitemleri, itirazları, naif nükteleri ile halkın eleştirel sesi olma özelliğini hâlâ sürdürmektedir (Arıkan, Aghdam; 2012:233).

Bektaşî'nin bütün din, diyanet sorunlarında İslam yasalarına aykırı bir düşüncüsü ve tutumu vardır; o işi Allah'la şakalaşmaya, gereğince ondan birçok haksızlıkların hesabını sormaya kadar götürür. Bektaşî hikayeleri özellikle şehirlerde çok söylenir (Boratav, 1969: 99). Kısacası Bektaşî fıkraları Osmanlı döneminde egemen şer'i düşünceye olan muhalefeti yansıtır. Bu nedenle söz konusu fıkraların düşünce yükünü hoşgörüyeye dayanan bir gizemcilik oluşturur. Nasreddin Hoca fıkralarında gördüğümüz hazır cevaplık, nükte ve sağduyunun bu fıkraların temel öğelerinden olduğunu söyleyebiliriz (Bayrak, 2001:130).

İncili Çavuş: İncili Çavuş, özellikle 17. yüzyılın başlarında saray çevresinde giderek yoğunlaşan aksaklıkların, entrikaların ortaya çıkardığı bir tiptir. Osmanlı toplumunun yarattığı bir gülmece kahramanıdır (Bayrak, 2001:147). İncili Çavuş'un fıkralarındaki mihveri, genellikle saray ve saray çevresini teşkil eden insanlar ve bu insanların cemiyet hayatındaki tutum ve davranışları meydana getirir. Onu kendinden önceki ve sonraki musahiplerden ayıran ve bir fıkra tipi olarak yaşamasını sağlayan şey, mizahındaki içtimai ve beşeri değerler manzumesinin diğerlerine nispetle olan ağırlığı ve asıl şahsiyetinden sıyrılışıdır. Halk onu, saray ve çevresini tenkit etmek, alaya almak ve gülünçleştirmek için en iyi temsilci olarak benimsemiş, bu çevre hakkındaki duygu ve düşüncelerini onun dilinden ifade etmeyi uygun görmüştür. Kalıcılığını ve canlılığını sağlayan bu benimseme, sa-

hiplenme duygusudur (Yıldırım, 1999: 24) Batı memleketlerinin kral saraylarında benzerlerine rastladığımız “maskaraların” rolünü oynar. Padişahın muhasibidir. Saray halkının hatta padişaha kadar aksayan taraflarını çekinmeden alaya alma yetkisi verilmiştir ona (Boratav, 1969: 94).

Bekri Mustafa: IV. Murat devrinde yaşamış ünlü bir ayyaşdır. Bu devir, dini yasakların şiddetle uygulandığı ve karşı gelenlerin cezalandırıldığı bir devirdir (Yıldırım, 1999: 24). Bekri Mustafa içkiye düşkünlüğü yüzünden, bu yasağa devamlı karşı gelen bir tiptir. Devamlı yeniçerilerle, kadılarla, çeşitli devlet memurlarıyla başı derde giren bir insandır. Halkın aşırı şiddet hareketlerine yönelik tutum ve davranışlarını ifade etmekte yararlandığı Bekri Mustafa, Osmanlı cemiyetinde meydana gelen sosyal hadiseleri bütün çıplaklığıyla ortaya koyan bir fıkra tipidir. Fıkraların mihverinde yasağa karşı koyanlarla uygulayıcılar arasında meydana gelen mücadeleler yer alır (Yıldırım, 1999: 24).

Bekri Mustafa fıkraları, içki yasağına karşı olma sebebiyle bazen Bektaşî fıkralarıyla karıştırılır (Yıldırım, 1999: 24). Ancak Bektaşî fıkralarının düşünce yükü daha ağırdır. Çünkü Bekri Mustafa içki konusunda kuralları umursamaz, konuyu laubalilikle geçiştirirken, Bektaşî içkiden yola çıkarak egemen şer’i düşünceye eleştiriler yöneltir. Bu bakımdan Bektaşî fıkralarında daha yoğun bir düşünce gücü vardır. Kahramanımız Bekri Mustafa ise işi kalenderliğe, laubaliliğe, tuhaflığa, sarhoşluğa, kimi zamanda kabadayılığa bozan, bu özelliklerle yönetimin getirdiği kurallara karşı koyan bir tiptir. Kuşkusuz bu fıkraları geliştirip yaygınlaştıran da aynı düşünce ve tutuma katılan bir toplum kesimidir (Bayrak, 2001:152). Bu özelliklerinden dolayıdır ki koyduğu kurallara uymadığı, karşısında laubaliliği bırakmadığı halde IV. Murat onu sarayına musahip almış ya da en azından saraya kapılanmasına olanak sağlamıştır. Kuşkusuz bunda Bekri’nin hazır cevaplılığıyla kendisini sevdirmesin önemli bir payı vardır. Padişahın ayyaşlığına, kural tanımazlığına karşın, bir eğlence kaynağı olduğu için onu saraya almış olması mümkündür (Bayrak, 2001:152).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Fıkraların Yeri

Gerek ülkemizde, gerekse Batıda yapılan araştırmalar, sosyal bilgiler öğretiminin programdaki amaçları gerçekleştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir. Örneğin; ABD’de 1980 yılında tamamlanan ve bu alanla ilgili temel sorunları saptamayı amaçlayan geniş kapsamlı bir araştırma, öğrencilerin bu derste eskisinden bile az öğrendiğini göstermiştir. Aynı araştırmaya göre, sosyal bilgiler dersleri genel olarak öğretmen ve kitap merkezli olarak yürütülmekte, öğretimi zenginleştirici etkinlik ve materyallere çok az yer verilmektedir. Bu tablo aşağı yukarı ülkemizde de aynıdır. Oysa böyle bir eğitim ve öğretim ortamı, doğal olarak, öğrencilerin bu derse yönelik ilgi duyma, sevme ve önem verme gibi- tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bir derse yönelik olumsuz tutum ise, o derste öğrencilerin başarısızlığına yol açan en önemli etkenlerden birisidir ((Öztürk, Otluoğlu, 2004: 33).

Bu nedenle öğretmenler, sosyal bilgiler derslerinde, belli bir bilgi birikimini aktarmaya dönük geleneksel rollerini bir yana bırakarak, öğrenciyi olabildiğince aktif kılan öğretim etkinlik ve materyallerine yer vermelidir. Buradan hareketle zengin bir fıkra külliyyatına sahip bir toplum olmamız bu türü sosyal bilgiler dersinde kullanmamıza olanak sağlamaktadır. Birçok tarihi fıkra duyulunca gülümsebilir, lakin bütün bu fıkralardan ders almak ve bunları iyi bir şekilde inceleyip analiz edebilmek yerinde bir davranış olacaktır. Öğrenciler işte bu tür fıkralarla geçmişteki hadiseler ve bugünkü hadiseler (sosyal, siyasi, ekonomik) arasında bağlantı kurarak, ibretler alacaklardır. Çıkarılan bu derslerle öğrenci hem kendisine hem ailesine hem de devlet ve milletine yararlı yüksek şahsiyetli bir birey haline gelecektir. İnsanoğlu her zaman ciddi olmayabilir. Mutlaka gülmeye ve eğlenmeye de ihtiyaç duyar. İşte bir öğretici öğrencisini güldürürken bile öğrenmesine katkıda bulunabiliyorsa o öğretmen verimli bir ders çıkartmıştır (Yılmaz, 2008:2).

Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretiminde fıkraların kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi nedir?

Alt Problemler

1. Fıkra anlatılarak öğretimin yapıldığı deney grubu ile fıkraların kullanılmadığı kontrol grubu arasında ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Geleneksel yöntemle (anlatım metodu) öğretimin gerçekleştirildiği kontrol grubunun, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Fıkra anlatılarak öğretimin gerçekleştirildiği deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Fıkra anlatılarak öğretimin yapıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretimin yapıldığı kontrol grubunun öğretim bitiminde uygulanan son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretiminde fıkraların kullanılmasının akademik başarıya etkisi araştırılacaktır. Kontrol grubu ve deney grubu oluşturularak ön-test son-test uygulamalarıyla araştırmanın amacı ortaya konacaktır.

Araştırmanın Önemi

Sürekli bir değişim içinde olan, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunan insanların ve toplumların yaşamında sosyal bilimlerin önemli bir yeri vardır. Kişilerin gereksinimleri ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Çağdaş anlayış göre sosyal bilimler, bu sorumlulukları yerine getirmede disiplinlerarası ve çok yönlü bir yaklaşım izleyerek kişilere belli bilgi edinme yollarını ve belli becerileri kazandırma ile bunu

toplumlararası bir etkileşim ortamı içinde sürdürme amaçlarına öncelik vermektedir. Hem bir sosyal bilim dalı hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı olarak eğitimin gelişmesi ile sosyal bilimler ya da sosyal bilgiler öğretimi alanı ortaya çıkmıştır. Gerçekte sosyal bilgiler eğitim alanının yarattığı bir kavramdır. Bu disiplinlerarası alan, sosyal bilimler alanındaki kuramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar (Paykoç, 1991:2).

Hızla değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için de bireylerin farklı yetilere sahip olması beklenmektedir (Kalaycı, 2001:1). Sosyal bilgiler dersinin de en temel amaçları arasında bu farklı yetilere sahip bireyleri yetiştirmektir. Etkin vatandaş, tam donanımlı bireyler yetiştirmek amacıyla olan sosyal bilgiler dersinin bu amaçlarını yerine getirebilmek için hiç kuşkusuz eğitim-öğretim ortamını ilgi çekici hale getirmek, dersi monotonluktan kurtarmak ve bu dersi öğrencilere sevdirmek gereklidir.

Bu araştırmamızda da fıkralarımızın eğitici-öğretici yönlerini ortaya koymaya çalıştık. Öğrencilerimizi güldüren, güldürürken düşündürülen, düşündürürken de eğiten fıkralarımızı bir eğitim cevheri olarak nasıl kullanabileceğimizi ispatlamaya çalıştık.

Çocuklarımızı gülmeye alıştıracak olan (Güney, 1971:139) fıkralarımızın önemini göreceğiz. Gülmece, öylesine bir olgu ki bir yandan bizleri gülüp eğlendirirken bir yandan da gerçek yaşamı algılamamıza, kavramamıza yardımcı olur. İnsanlık tarihinden ve yaşamından kaynaklanan bu olgu, yine insanımızın tarihine ve yaşamına götürüyor bizleri. Bir kez daha tanıyoruz insanımızı ve kendimizi gülmece aracılığıyla. Hemen belirtelim gülmece deyip geçmeyin. Hep birlikte göreceğiz gülmecenin ne yaman şey olduğunu. Toplumların yaşamlarını en ilginç, en can alıcı yönleriyle nasıl kavradığını göreceğiz. Hele halkımız... Ne yaratıcı, ne hoşgörülü bir halktır o. Nasıl da ince ve derin bir gülmece yaratmıştır halkımız (Bayrak, 2001:1).

Halkımızın yaratmış olduğu gülmece türü olan fıkralarımızı sosyal bilgiler dersinde bir öğretim aracı olarak kullanacağız. Öğrencilerimizi güldürürken düşündürülen fıkralarımız sayesinde sosyal bilgiler dersini daha zevkli, daha eğlenceli hale getireceğiz.

Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan başarı testleri öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemek için yeterlidir.
2. Öğrencilerin zeka düzeyleri arasında bir farklılığın olmadığı kabul edilmiştir.
3. Uygulama sırasında deney ve kontrol grupları arasında herhangi bir etkileşimin olmadığı, araştırmacının deney ve kontrol gruplarına tarafsız davrandığı varsayılmıştır.
4. Öğrenciler uygulanan testleri samimi bir şekilde cevaplamışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Veri kaynağı açısından, Ağrı ili Tutak ilçesi Gazi Ortaokulu 7/B ve 7/C sınıfı öğrencileriyle,
2. Verilmeye çalışılan kavramlar açısından, 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile,
3. Veri toplama araçları açısından başarı testleri ile,
4. Süre olarak 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmaya katılan gruplar, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, yapılan deneysel işlemler ve verilerin analizinde kullanılan istatistikler hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öntest – sontest kontrol gruplu deneysel desen (ÖSKD) kullanılmıştır.

Öntest – sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır. Modelin simgesel görünümü (Karasar, 1994:97);

G_1	R	$O_{1,1}$	X	$O_{1,2}$
.....				
G_2	R	$O_{2,1}$		$O_{2,2}$

Tablo 1 : Öntest – sontest Kontrol Gruplu Desen

Bu deneysel desende kullanılan simgelerin anlamları şu şekildedir:

G: Grup

R: Grupların oluşturulmasındaki yansızlık (Randomness)

X: Bağımsız değişken düzeyi

O: Ölçme, gözlem (Observation)'dir (Karasar, 1994:94).

Bu simgeler deneme modelinde , belli işlem sıralarını gösterecek şekilde sıralanır. Gerektiğinde, sıralar benzer simgeler alt alta gelecek şekilde yinelenir. Bu durumda, alt alta gelen simgeler aynı işlemlerin eş zamanlı olarak yapıldıklarının da bir ifadesidir. Yukarıdaki modelde iki grup G_1 , G_2 olduğu; her ikisinin de yansız

atama (R) ile oluşturulduğu ve bu yönüyle grupların birbirine denk sayılabileceği; bağımlı değişkenin, her iki grupta da, deney öncesi ($O_{1,1}, O_{2,1}$) ve deney sonrası ($O_{1,2}, O_{2,2}$) ölçümlerinin yapıldığı; birinci gruba bağımsız değişkenin denenen yeni (X) düzeyinin, ikinci gruba ise geleneksel düzeyin uygulandığı anlaşılmaktadır. (Bağımsız değişkenin geleneksel uygulamayı temsil eden düzeyi boş bırakılır.) (Karasar, 1994:94).

Bu çalışmada kullanılan desen aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Gruplar	Ön Testler	Deneysel İşlem	Son Testler
Deney Grubu	Başarı Testi	Fıkra Anlatılarak Yapılan Öğretim Etkinlikleri	Başarı Testi
Kontrol Grubu	Başarı Testi	Geleneksel Öğretim Yaklaşımları (Anlatım Metodu) Kullanılarak Yapılan Öğretim Etkinlikleri	Başarı Testi

Tablo 2: Araştırmanın Deneysel Deseni

Evren

Bu çalışmanın evrenini Sosyal Bilgiler dersi alan ortaokul 7. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Denekler (Çalışma Grubu)

Bu çalışmaya katılan denekler 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ağrı İli Tutak İlçesi Gazi Ortaokulu 7. sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasından seçilmiştir. Bu sınıflar arasından yansız olarak seçilip atanan kontrol ve deney grubu oluşturulmuştur.

Kontrol ve deney grubunun özellikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Okul Adı	N	7. Sınıflar	
Gazi Ortaokulu	50	7/B	7/ C
		25	25

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Deneklerin Özellikleri

Veri Toplama Aracı Ve Yöntemi

Araştırmanın alt problemlerinin istatistiksel analizi için gerekli verileri toplamak amacıyla; Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde fıkra anlatılarak yapılan öğretimin öğrenci akademik başarıları üzerine etkisini belirlemek amacıyla geliştirilen akademik başarı testi uygulanmıştır.

Başarı Testi

Başarı testleri, belli bir programa dayalı öğretim sonunda öğrencilerin bilgi, kavram ve anlayış yönünden gösterdikleri akademik gelişimi belirlemek amacı ile hazırlanan ve kullanılan testlerdir (Yıldırım, 1999: 15).

Bu testin amacı 7. sınıf ‘Türk Tarihinde Yolculuk’ ünitesinde önce öğrencilerin ön bilgilerinin ölçmek, ardından da yapılan çalışma sonucundaki başarılarını ölçmektir. Hem kontrol grubuna hem de deney grubuna araştırmanın başında öntest uygulanmış ve her iki grubunda konuyla ilgili hangi düzeyde bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir.

Bu başarı testi yapılan uygulamadan sonra tekrar kontrol ve deney grubu üzerinde kullanılmıştır. Bu iki grup arasında araştırmadan sonra anlamlı bir farklılık olup olmadığı ölçülmüştür.

Testler dört seçenekli 20 sorudan oluşmaktadır. Sorular uzman kişilerin görüşleri alınarak hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak toplanan veriler, verilerin özelliklerine uygun istatistiksel teknikler kullanılarak bilgisayar ortamında SPSS – 16.00 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak çözümlenmiş, bulgular tablolar halinde verilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarına ilişkin analizlerinde bağımlı gruplar için t testi kullanılırken; kontrol ve deney grupları arasındaki değerlendirmeler için elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ise bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Araştırmada manidarlık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Farklı grupların puanları karşılaştırıldığından yani gruplar birbirinden bağımsız olduğu için korvaryans analizine gerek duyulmamıştır.

Analizlerin yorumlanmasında, aritmetik ortalama (X), standart sapma (S), ve anlamlılık değeri olan (p) dikkate alınmıştır.

Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya ait bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar ele alınmaktadır. Araştırmanın alt problemlerine göre bu elde edilen veriler doğrultusunda bulgular ve yorumlar yapılmıştır.

Kontrol Ve Deney Grubunun Ön Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Fıkra anlatılarak öğretimin yapıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretilen kontrol grubunun, öğretime başlamadan önce uygulanan ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu alt problemden yola çıkarak kontrol ve deney grubu öğrencilerinin ön-test puanları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Gruplar	N	X	S	t	p
Kontrol	25	32,8000	10,21437	,458	,649
Deney	25	34,4000	14,16569		

Tablo 4: Kontrol Grubu ve Deney Grubu Öğrencilerinin Öntest Puanlarının Farklılığı İçin t-testi Sonuçları

Tablo 4’te kontrol ve deney grubunun ön testten aldıkları puan ortalamaları verilmektedir. Tablo incelendiği zaman kontrol grubunun uygulama öncesi başarılarını ölçmek için hazırlanan akademik başarı testinden aldıklarını puan ortalamasının $X=32,8000$ olduğunu görmekteyiz. Yine aynı şekilde uygulanan sınavda deney grubunun puan ortalaması $X=34,4000$ şeklinde tespit edilmiştir. Ön test puanları gruba göre önemli bir farklılık göstermemiştir. [$t= ,458$; $p>0,05$]. Bu bulgudan hareketle kontrol grubu ve deney grubu öğrencilerinin akademik başarıları uygulama öncesinde birbirine denktir şeklinde yorumlayabiliriz.

Kontrol Grubunun, Öntest Ve Sontest Sonuçlarına Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Geleneksel yöntemle (anlatım metodu) öğretimin gerçekleştirildiği kontrol grubunun, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu alt probleme bağlı olarak kontrol grubuna öğretim yapılmadan önce ve öğretim yapıldıktan sonra elde edilen verilerin analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Grup	Testler	N	X	S	t	P
Kontrol	Ön Test	25	32,8000	10,21437	4,082	,000
	Son Test	25	53,8000	10,63406		

Tablo 5: Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest-Sontest Puanlarının Farklılığı İçin t testi Sonuçları

Tablo 5’te kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test puanları arasındaki fark gösterilmiştir. Buna göre kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanlarında anlamlı bir artış gözlenmiştir [$t= 4,082$; $p< 0,005$]. Kontrol grubunun ön-test puan ortalaması $X= 32,8000$ iken son-test ortalaması $X= 53,8000$ olarak belirlenmiştir.

Bu sayısal fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Kontrol grubuna fıkra anlatılmadan, geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmasına rağmen puan ortalamalarında anlamlı bir artış gözlenmiştir. Ancak bu artış fıkra kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile karşılaştırıldığında çok düşük bir değer gösterdiği görülmektedir. Sonuçta bu şekilde deney grubu lehine farklılık göstermesinde fıkralarla yapılan öğretimin daha başarılı olduğu hakkında yargıya varabiliriz.

Deney Grubunun, Öntest Ve Sontest Sonuçlarına Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Fıkra anlatılarak öğretimin gerçekleştirildiği deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu alt probleme bağlı olarak deney grubuna öğretim yapılmadan önce ve öğretim yapıldıktan sonra elde edilen verilerin analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Grup	Testler	N	X	S	t	p
Deney	Ön Test	25	34,4000	14,16569	4,082	,000
	Son Test	25	66,6000	11,52172		

Tablo 6 : Deney Grubu Öğrencilerinin Ön-test Son-test Puanlarının Farklılığı İçin t-testi Sonuçları

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu görmekteyiz. [$t= 4,082$; $p < ,005$]. Deney grubu öğrencilerinin ön-testten aldıkları puan ortalamaları $X= 34,4000$ iken son-testten aldıkları puan ortalamaları $X= 66,6000$ olarak belirlenmiştir. Deney grubu öğrencilerinin iki testten aldıkları puanları kıyaslandığında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmada kullanılan deneysel desenin etkili olduğunu göstermektedir. Yani fıkralarla yapılan öğretim sonucunda deney grubunun akademik başarı düzeyinde önemli bir artış gözlenmiştir.

Kontrol Ve Deney Grubunun Son Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Fıkra anlatılarak öğretimin yapıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemle öğretimin yapıldığı kontrol grubunun öğretim bitiminde uygulanan son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu alt probleme bağlı olarak kontrol ve deney gruplarını oluşturan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların istatistik değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Gruplar	N	X	S	t	p
Kontrol	25	53,8000	10,63406	4,082	,000
Deney	25	66,6000	11,52172		

Tablo 7: Kontrol Grubu ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son-test Puanlarının Farklılığı İçin t-testi Sonuçları

Kontrol grubu ve deney grubu öğrencilerinin son-testten aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında iki grubun puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [$t= 4,082$; $p< 0,005$]. Geleneksel yöntemle öğretimin yapıldığı kontrol grubunun puan ortalaması $X= 53,8000$ iken fıkralarla destekli öğretimin yapıldığı deney grubunun puan ortalamasının $X= 66,6000$ olduğunu görmekteyiz. Bu iki grubun akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olmasında araştırmacının uygulamış olduğu deneysel desenin etkili bir yöntem olduğu sonucuna varmaktayız. Kısacası fıkralarla yapılan öğretim geleneksel yöntemle yapılan öğretimden daha başarılı ve etkili olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak yapılan sonuçlara ve önerilere yer verilecektir.

Sonuçlar

Ortaokul 7. sınıf “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesindeki kazanımlar toplam 50 öğrenci üzerinde yapılan bir deneysel çalışma sonucunda öğrencilere verilmeye çalışılmıştır. Geleneksel yöntemle öğretimin yapıldığı grup ile fıkralarla desteklenerek öğretimin yapıldığı gruba ön-test, son-test tekniği uygulanarak yapılan deneysel çalışma sonucunda aşağıdaki verilere ulaşılmıştır;

Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu ile fıkralarla desteklenerek öğretimin yapıldığı deney grubunun ön-test puanlarının analizine göre iki grubunda öğretime başlamadan önce “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile ilgili ön bilgilerinin eşit olduğu yargısına varılmaktadır. Yani iki grubunda uygulama öncesinde akademik başarıları birbirine denktir.

Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında önemli bir farklılık gözlenmiştir. Kontrol grubunun öğretim sonrasında son test puanında bir artış vardır. Her ne kadar geleneksel yöntem kullanılmış olsa da bir öğretim gerçekleştirilmiştir. Bu öğretim sonucunda öğrencilerin akademik başarılarında bir artış gözlenmesi gayet doğaldır.

Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında da önemli bir artış vardır. Bu artış kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasındaki artışa göre oldukça fazladır. Bu durum deney grubu üzerinde uygulanan öğretim yönteminin daha etkili olduğunu göstermektedir.

Son olarak da kontrol ve deney grubu öğrencilerinin son test puanları karşılaştırıldığında iki grubunda ön test puanlarına göre son test puanlarında artış olduğu görülmüştür. Yani iki grubunda akademik başarı düzeylerinde belirli bir artış vardır. Ancak bu artış kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeylerine göre deney grubu öğrencilerinde daha fazladır. Kısaca deney grubu öğrencilerinin ön test - son test akademik başarı düzeyleri kontrol grubunun ön test – son test akademik başarı düzeylerine göre daha fazladır.

Sonuç olarak; sosyal bilgiler öğretimi alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmelere paralel olarak bu çalışmada da fıkraların sosyal bilgiler öğretimindeki önemini ortaya koymaya çalıştık. Milli kültürümüzü ve değerlerimizi çok iyi yansıtan fıkralarımızı bir öğretim aracı olarak sadece sosyal bilgiler dersinde değil hemen hemen tüm derslerimizde kullanmalıyız. Birçok fıkra karakterine ve çok zengin bir fıkra külliyatına sahip bir toplum olarak bu türü derslerimizde kullanmak derslerimizin sıkıcılığını ve monotonluğunu ortadan kaldırırken eğitim öğretim ortamını da zevkli bir hale getirecektir. Öğrencilerimizi güldürürken düşündüren, düşündürürken de eğiten fıkralarımızı eğitimin her kademesinde kullanmak hem fıkralarımızın değerini artıracak hem de belli başlı fıkra tiplerimizi öğrencilerimize sevdirecek gelecek nesillere onları aktaracağız. Böylece fıkralarımızı eğitim öğretim aracı olarak kullanırken milli kültürümüzü ve değerlerimizi de yaşatmış olacağız.

Öneriler

Araştırma sonucunda fıkralarla desteklenen sosyal bilgiler öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrencilerin derse olan ilgisini artırdığı görülmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretiminde ünitenin kazanımlarına göre çeşitli fıkralar kullanılabilir.

Sınıf ortamında kullanılacak farklı yöntem ve teknikler öğrencilerin derse olan ilgisini ve dersteki başarısını artıracaktır.

Sosyal bilgiler dersinin sıkıcılığını azaltmak ve öğrencilerin derse olan ilgisini artırmak için fıkralardan faydalanılabilir.

Sosyal bilgiler dersinin kazanımlarını gerçekleştirebilmek ve öğrencileri derste aktif kılmak için öğretmenlerimiz fıkraları bir öğretim aracı olarak kullanabilirler.

Bu çalışmada sadece tek bir sınıf düzeyinin ve tek bir ünitenin belirli kazanımları fıkralarla desteklenerek verilmeye çalışılmıştır. Ancak sosyal bilgiler dersinin her sınıf seviyesinde ve diğer kazanımlarında da fıkraların kullanılması yararlı olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler ders kitaplarını fıkralarla zenginleştirmelidir.

Öğretmenler kendilerini derslerde fıkra kullanma konusunda geliştirmeli ve öğrencileri aktif kılacak şekilde öğrencilere etkinlikler yaptırmalıdır.

Milli kültürümüzde yer alan fıkralarımız yeniden derlenerek ve tasnifleri yapılarak eğitim öğretim ortamında kullanılacak fıkralarımız kazanımlara göre belirlenmeli ve kitap halinde basılmalıdır.

Eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarına fıkralarla destekli sosyal bilgiler öğretimi için uygulamalı eğitimler verilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilerek fıkra kullanmanın sosyal bilgiler öğretimindeki yeri ve önemi anlatılmalıdır.

Kaynakça:

ARIKAN, Metin, Gaye Yavuzcan A. Aghdam Akbar, (2012) *Fıkralarda Bektaşî Tipine Atfedilen İktidar Algısının Kökenleri*, Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi.

BAYRAK, Mehmet, (2001), *Halk Gülmecesi*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

BORATAV, Pertev Naili, (1969), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul, Gerçek Yayınevi.

BORATAV, Pertev Naili, (2011), *Az Gittik Uz Gittik*, Ankara, İmge Kitapevi Yayıncılık.

GÜNEY, Eflatun Cem, (1971), *Folklor ve Halk Edebiyatı, Özellikleri, Sözlü Gelenekleri ve Yazılı Örnekleri*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

HOCAOĞLU, Ömer Lütfü, (1978), *Anahtari Bendedur*, Ankara, Üçer Ofset Matbaacılık.

KAYMAKCI, Selahattin ve ER, Harun, (2014), “Sosyal Bilgilerde Biyografi Kullanımı”, (Ed. Mustafa Safran), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (3. Baskı), Ankara Pegem Akademi.

KUDRET, Cevdet, (1980), *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, İstanbul, inkılap Kitabevi.

ÖZDEMİR, Mehmet Soner, (2014), “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Değerlendirilmesi”, (Ed. Safran Mustafa), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3. Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.

ÖZTÜRK, Cemil, DİLEK, Dursun, (Ed.) (2004), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara, Pegem A Yayıncılık.

SÖZER, Ersan (1998), *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

ŞAHİN, Halil İbrahim, (2010), “Bektaşî Fıkraları ve Gülme Teorileri”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 2010/55.

ŞİMŞEK, Ahmet, (2014), “Sosyal Bilgiler Derslerinde Bir Öğretim Materyali Olarak Edebi Ürünler”, (Ed. Mustafa Safran), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (3. Baskı), Ankara, Pegem Akademi.

YILDIRIM, Dursun, (1998), *Türk Bitiği*, Ankara, Akçay Yayınları.

YILDIRIM, Dursun, (1999), *Türk Edebiyatında Bektaşî Tipine Bağlı Fıkralar* (inceleme-metin, doktora tezi), Ankara, Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları:18, Halk Edebiyatı Dizisi.

YILMAZ, Demirhan, (2008), *Fıkralarla Tarih*, Burdur, Ö.K.M. Yayınları.

